

ISIRI

15080

1st. Edition

جمهوری اسلامی ایران
Islamic Republic of Iran
سازمان ملی استاندارد ایران

Institute of Standards and Industrial Research of Iran

استاندارد ملی ایران

۱۵۰۸۰

چاپ اول

مداخلات پرستاری -
کمک در انجام پونکسیون کمری -
آیین کار

**Nursing interventions -
Assist in lumbar puncture -
Code of practice**

ICS :11.020

به نام خدا

آشنایی با سازمان ملی استاندارد ایران

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ تنها مرجع رسمی کشور است که وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) ایران را به عهده دارد.

نام موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب یکصد و پنجاه و دومین جلسه شورای عالی اداری مورخ ۹۰/۶/۲۹ به سازمان ملی استاندارد ایران تغییر و طی نامه شماره ۲۰۶/۳۵۸۳۸ مورخ ۹۰/۷/۲۴ جهت اجرا ابلاغ شده است. تدوین استاندارد در حوزه های مختلف در کمیسیون های فنی مرکب از کارشناسان سازمان، صاحب نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط انجام می شود و کوششی همگام با مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فناوری و تجاری است که از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع، شامل تولیدکنندگان، مصرف کنندگان، صادرکنندگان و وارد کنندگان، مراکز علمی و تخصصی، نهادها، سازمان های دولتی و غیر دولتی حاصل می شود. پیش نویس استانداردهای ملی ایران برای نظرخواهی به مراجع ذی نفع و اعضای کمیسیون های فنی مربوط ارسال می شود و پس از دریافت نظرها و پیشنهادات در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب به عنوان استاندارد ملی (رسمی) ایران چاپ و منتشر می شود.

پیش نویس استانداردهایی که مؤسسات و سازمان های علاقه مند و ذی صلاح نیز با رعایت ضوابط تعیین شده تهیه می کنند در کمیته ملی طرح و بررسی و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی ایران چاپ و منتشر می شود. بدین ترتیب، استانداردهایی ملی تلقی می شوند که بر اساس مفاد نوشته شده در استاندارد ملی ایران شماره ۵ تدوین و در کمیته ملی استاندارد مربوط که سازمان ملی استاندارد ایران تشکیل می دهد به تصویب رسیده باشد.

سازمان ملی استاندارد ایران از اعضای اصلی سازمان بین المللی استاندارد (ISO)^۱، کمیسیون بین المللی الکتروتکنیک (IEC)^۲ و سازمان بین المللی اندازه شناسی قانونی (OIML)^۳ است و به عنوان تنها رابط^۴ کمیسیون کدکس غذایی (CAC)^۵ در کشور فعالیت می کند. در تدوین استانداردهای ملی ایران ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندی های خاص کشور، از آخرین پیشرفت های علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین المللی بهره گیری می شود.

سازمان ملی استاندارد ایران می تواند با رعایت موازین پیش بینی شده در قانون، برای حمایت از مصرف کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردهای ملی ایران را برای محصولات تولیدی داخل کشور و/یا اقلام وارداتی، با تصویب شورای عالی استاندارد، اجباری نماید. سازمان می تواند به منظور حفظ بازارهای بین المللی برای محصولات کشور، اجرای استانداردهای کالاهای صادراتی و درجه بندی آن را اجباری نماید. همچنین برای اطمینان بخشیدن به استفاده کنندگان از خدمات سازمان ها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و صدور گواهی سیستم های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست محیطی، آزمایشگاه ها و مراکز کالیبراسیون (واسنجی) و وسایل سنجش، سازمان ملی استاندارد ایران این گونه سازمان ها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران ارزیابی می کند و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آن ها اعطا و بر عملکرد آن ها نظارت می کند. ترویج دستگاه بین المللی یکاها، کالیبراسیون (واسنجی) و وسایل سنجش، تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی ایران از دیگر وظایف این سازمان است.

1- International Organization for Standardization

2 - International Electrotechnical Commission

3- International Organization of Legal Metrology (Organisation Internationale de Metrologie Legale)

4 - Contact point

5 - Codex Alimentarius Commission

کمیسیون فنی تدوین استاندارد

« مداخلات پرستاری - کمک در انجام پونکسیون کمری - آیین کار »

رئیس:

میرزا بیگی ، غضنفر

(کارشناس ارشد کارافرینی)

دبیر:

سالمی ، صدیقه

(کارشناس ارشد پرستاری)

اعضاء: (اسامی به ترتیب حروف الفبا)

اعلاء ، مریم

(کارشناس ارشد آموزش پزشکی)

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

کارشناس فنی سازمان نظام پرستاری

پروین ، لیلی

(کارشناس ارشد پرستاری)

کارشناس فنی سازمان نظام پرستاری

رضوی ، سیده مریم

(کارشناس پرستاری)

هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان

ریانی ، مسعود

(دکترای پرستاری)

هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

محمودی راد ، محمدحسین

(دکترای پرستاری)

کارشناس فنی سازمان نظام پرستاری

مصطفوی ، اشرف

(کارشناس ارشد پرستاری)

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

ثقفی ، عبدا...

(کارشناس ارشد پرستاری)

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی بقیه ..

رحیمی ها ، فهیمه

(کارشناس ارشد پرستاری)

پیش گفتار

استاندارد " مداخلات پرستاری - کمک در انجام پونکسیون کمری - آیین کار " که پیش نویس آن در کمیسیون های مربوط به موجب بند ۵ ماده ۳ قانون سازمان نظام پرستاری مصوب ۸۱/۹/۱۱ مجلس شورای اسلامی توسط سازمان نظام پرستاری تهیه و تدوین شده و در پنجاه و سومین اجلاس کمیته ملی استاندارد خدمات مورخ ۸۹/۱۲/۱۷ مورد تصویب قرار گرفته اینک به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می شود.

برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در مواقع لزوم تجدید نظر خواهد شد و هر پیشنهادی که برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدید نظر در کمیسیون فنی مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین، باید همواره از آخرین تجدیدنظر استانداردهای ملی استفاده کرد.

منبع و مآخذی که برای تهیه این استاندارد مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

- بلک و هوکس. پرستاری داخلی و جراحی. ترجمه اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی. ۱۳۸۵ تهران
جامعه نگر، سالمی.

- سازمان نظام پرستاری . استاندارد های خدمات پرستاری. تهران. ۱۳۸۵.

- Smeltzer, Suzanne C. Hinkle, Janice L. Brunner and Suddarth Textbook of Medical –Surgical Nursing . 11th Edition, Philadelphia: Lippincott Co., 2010
- Judith Schilling. Nursing Procedures. Fifth Edition. 2009
- Karen, Holland. Mini Encyclopaedia of nursing. 2005
- Lenfeld, N., CSF pressure Assessed by Lumbar Puncture Agrees with Intracranial Pressure, Neurology 68(2):155-58 Januarru 2007.

مداخلات پرستاری - کمک در انجام پونکسیون کمری - آیین کار

۱ هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این استاندارد، شناسایی و اجرای اصول کلی مداخلات پرستاری در کمک در انجام پونکسیون کمری به منظور تشخیص خون در مایع CSF، نمونه گیری برای انجام آزمایشات تشخیصی، تزریق ماده ی حاجب در انجام مطالعات رادیولوژیک، اندازه گیری فشار CSF، تجویز دارو نظیر داروی بیهوشی، کشیدن مایع CSF برای کاهش فشار داخل مغزی و نمایش طرح گام به گام این خدمت جهت بهبود کیفیت کار، پیشگیری از خطاهای احتمالی و همچنین امکان اجرای یکسان خدمات می باشد.

این استاندارد برای موارد زیر کاربرد دارد:

الف - در کلیه بخش های اورژانس، عمومی و تخصصی در صورت نیاز به این خدمت برای ارائه مراقبت های پرستاری یکسان و روشن.

ب - در مراجع قضائی به منظور سندی قیاسی برای بررسی کیفیت اقدامات انجام شده.

۲ مراجع الزامی

مدارک الزامی زیر حاوی مقرراتی است که در متن این استاندارد ملی ایران به آنها ارجاع داده شده است. بدین ترتیب آن مقررات جزئی از این استاندارد محسوب می شود.

در صورتی که به مدرکی با ذکر تاریخ انتشار ارجاع داده شده باشد، اصلاحیه ها و تجدید نظرهای بعدی آن مورد نظر این استاندارد ملی ایران نیست. در مورد مدارکی که بدون ذکر تاریخ انتشار به آنها ارجاع داده شده است، همواره آخرین تجدید نظر و اصلاحیه های بعدی آن مورد نظر است.

استفاده از مراجع زیر برای کاربرد استاندارد الزامی است:

۱-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۰۹، مداخلات پرستاری - شستن دست ها - آیین کار

۲-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۱۴، مداخلات پرستاری - پوشیدن و خارج کردن دستکش های یک بار مصرف - آیین کار

۳-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۶۱، مداخلات پرستاری - بررسی دستورات پزشک - آیین کار

۳ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد، اصطلاحات و تعاریف زیر به کار می رود:

۱-۳

پرستار

فردی که موفق به کسب دانشنامه کارشناسی در رشته پرستاری گردیده است.

۲-۳

مددجو / بیمار

شخصی که برای دریافت خدمات درمانی به یکی از مراکز بهداشتی / درمانی مراجعه می کند .

۳-۳

پونکسیون کمری

روش درمانی و تشخیصی به منظور دستیابی و جمع آوری مایع مغزی-نخاعی بیمار و تجزیه و تحلیل آن است.

۴-۳

ریسیور

ظرف فلزی یا پلاستیکی به منظور جمع آوری مایعات، ترشحات و مواد اضافی بدن است.

۴-۳

گلی پات

ظرفی برای ریختن دارو یا مواد ضدعفونی کننده

۵-۳

گان

لباس های بلند پارچه ای یا کاغذی که برای محافظت از آلودگی در حین پروسیجرها پوشیده می شود. از نوع قابل شستشو و یک بار مصرف وجود دارد.

۶-۳

لکوپلاست

چسب پارچه ای حاوی روی یا اکسید روی است که به منظور پوشاندن زخم و نگهداشتن بانداژ مورد استفاده قرار می گیرد و بسیار با حرکات بدن قابل انعطاف است.

۷-۳

فشار داخل جمجمه

فشار داخل مغز که به وسیله مایع مغزی نخاعی ایجاد شده و قابل اندازه گیری است.

۸-۳

پلاکت

یا ترومبوسیت ها سلول های اجزای خونی است که در فرایند انعقاد خون یا لخته شدن نقش دارد.

۹-۳

مایع مغزی نخاعی

مایعی شفاف و بدون رنگ با وزن مخصوص ۱/۰۰۷ گرم بر سانتی متر مکعب می باشد که در بطن های مغزی تولید شده و از طریق سیستم بطنی در اطراف مغز و نخاع به گردش در می آید .

۱۰-۳

ماده ی حاجب

ماده ای که در رادیولوژی جهت تصویر برداری کاربردی مورد استفاده قرار می گیرد .

۴ اهداف مداخله ای

۱-۴ تشخیص خون در مایع CSF .

۲-۴ نمونه گیری برای انجام آزمایشات تشخیصی .

۳-۴ تزریق ماده ی حاجب در انجام مطالعات رادیولوژیک .

۴-۴ اندازه گیری فشار CSF .

۵-۴ تجویز دارو نظیر داروی بیهوشی .

۶-۴ کشیدن مایع CSF برای کاهش فشار داخل مغزی .

۵ حداقل وسائل مورد نیاز

۱-۵ ست LP (شامل دو عدد لوله آزمایش ، گاز استریل ، پنبه الکلی ، رسیور ، گالی پات ، پنس ، شان) .

۲-۵ بر چسب برای لوله های آزمایشگاه .

۳-۵ محلول ضد عفونی کننده .

۴-۵ سرسوزن نخاعی با استیلت 18 G یا 20 G (سر سوزن 22G برای کودکان) .

۵-۵ سه راهی .

۶-۵ تخت بیمار/ مددجو .

۷-۵ یک یا دو جفت دستکش استریل برای پزشک .

۸-۵ دستکش استریل برای پرستار .

۹-۵ گاز استریل به میزان لازم .

۱۰-۵ پارچه ی سوراخ دار استریل .

۱۱-۵ ماسک صورت .

- ۵-۱۲ سرنگ ۳ سی سی برای داروی بی حس کننده .
- ۵-۱۳ سر سوزن 25 G برای تزریق داروی بی حس کننده .
- ۵-۱۴ داروی بی حس کننده موضعی (لیدوکائین ۱٪) .
- ۵-۱۵ چسب زخم .
- ۵-۱۶ سه عدد لوله آزمایش در پوش دار .
- ۵-۱۷ فرم درخواست آزمایشگاه .
- ۵-۱۸ کیسه ی حمل نمونه های آزمایشگاه .
- ۵-۱۹ منبع نوری مناسب .
- ۵-۲۰ قلم نشانگر استریل .

۶ روش انجام کار

- ۶-۱ بررسی دستورات اولیه پزشک معالج مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۶۱.
- ۶-۲ آماده کردن وسایل مورد نیاز و انتقال آن ها به کنار تخت بیمار / مددجو .
- ۶-۳ بررسی هویت بیمار / مددجو ۲ مرتبه .
- ۶-۴ کنترل آزمایشات مددجو / بیمار .
- یادآوری - شمارش پلاکت ها جهت اطمینان از انعقاد خون انجام شود .
- ۶-۵ توضیح فرآیند کار به بیمار / مددجو .
- ۶-۶ آموزش به بیمار / مددجو در مورد احتمال بروز سردرد بعد از انجام کار .
- یادآوری - اطمینان به بیمار / مددجو در مورد این که همکاری وی طی انجام فرآیند عوارض جانبی آن را کاهش می دهد.
- هشدار - اگر بیمار / مددجو دارای اختلالات سیستم عصبی مرکزی است ، داروهای خواب آور و بیهوش کننده با دستور پزشک قبل از انجام تست قطع شود .
- ۶-۷ آموزش به مددجو / بیمار جهت دفع ادرار و مدفوع قبل از انجام کار .
- ۶-۸ فراهم کردن خلوت بیمار / مددجو قبل از انجام کار .
- ۶-۹ شستن دست ها مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۰۹ .
- ۶-۱۰ پوشیدن دستکش یکبار مصرف یا لاتکس مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۱۴ .
- ۶-۱۱ باز کردن ست مخصوص روی میز .

۶-۱۲ فراهم و ثابت کردن نور مناسب روی ناحیه مورد نظر .

۶-۱۳ قرار دادن مددجو / بیمار در وضعیت به پهلو .

شکل ۱ - قرار دادن مددجو / بیمار در وضعیت به پهلو

یادآوری -۱ فضای مطلوب برای انجام پونکسون کمتری مهره های L3- L4 یا L4-L5 است.

یادآوری -۲ در کودکان بزرگتر ، کودک از یک سمت روی تخت خوابانده و سر و پاهای وی به داخل جمع می شود تا محل سوزن به خوبی مشخص شود .

یادآوری -۳ در شیرخواران شیر خوار روی تخت نشانده و سر وی به طرف پرستار نزدیک می شود .

هشدار - جهت پیشگیری از انتقال میکرو ارگانیسم ها به داخل مایع مغزی نخاعی پوست باید ضد عفونی شود .

۶-۱۴ آموزش به مددجو / بیمار به انجام تنفس طبیعی در حین انجام کار .

۶-۱۵ توضیح مرحله به مرحله روش کار برای مددجو / بیمار در حالی که پزشک در حال نمونه گیری است .

۶-۱۶ چسبانیدن بر چسب مشخصات مددجو / بیمار روی نمونه های گرفته شده .

۶-۱۷ استفاده از پانسمان کوچک در محل ورود سوزن .

۶-۱۸ ارسال فوری نمونه ها با برگه درخواست آزمایش به آزمایشگاه .

۶-۱۹ قرار دادن بیمار پس از انجام روش دو ساعت تا سه ساعت در وضعیت دمر .

۶-۲۰ کنترل بیمار از نظر عوارض ناشی از این روش تشخیصی .

۶-۲۱ گزارش فوری عوارض به پزشک معالج .

۶-۲۲ در صورت نداشتن ممنوعیت مصرف مایعات خوراکی .

هشدار - در صورت بالا بودن فشار داخل جمجمه احتمال بروز فتق مغزی کشنده مطرح می باشد . علایم افزایش فشار داخل جمجمه در مددجو / بیمار بررسی شود .

۶-۲۳ ثبت اطلاعات و یافته ها شامل :

الف- تاریخ و زمان انجام کار .

- ب- اقدامات انجام شده .
- پ - تحمل مددجو / بیمار .
- ت- عوارض احتمالی .
- ث - سایر موارد .

۷ شرایط انجام کار

- ۷-۱ دقت و صحت در انجام کار .
- ۷-۲ حفظ حریم و حرمت مددجو / بیمار .
- ۷-۳ ارائه توضیحات لازم به مددجو / بیمار .
- ۷-۴ حفظ نکات بهداشتی و استریل .

۸ شرایط ارائه دهنده خدمت

این فرایند کار توسط پرستار و در کلیه بخش ها در کمک به پزشک انجام می شود .

پیوست الف

(الزامی)

حقوق مددجو / بیمار

الف-۱ مددجو / بیمار حق دارد در اسرع وقت درمان و مراقبت مطلوب ، مؤثر و همراه با احترام کامل را بدون توجه به عوامل نژادی فرهنگی و مذهبی از گروه درمان انتظار داشته باشد .

الف-۲ مددجو / بیمار حق دارد محل بستری ، پزشک ، پرستار و سایر اعضای گروه معالج را در صورت تمایل بشناسد .

الف-۳ مددجو / بیمار حق دارد در خصوص مراحل تشخیص ، درمان و سیر پیشرفت بیماری خود اطلاعات ضروری را شخصاً و یا در صورت تمایل از طریق یکی از وابستگان از پزشک معالج درخواست نماید به طوری که در فوریت‌های پزشکی این امر نباید منجر به تأخیر در ادامه درمان یا تهدید جانی مددجو / بیمار گردد .

الف-۴ مددجو / بیمار حق دارد قبل از معاینات و اجرای درمان اطلاعات ضروری در خصوص عوارض احتمالی و یا کاربرد سایر روش‌ها را در حد درک خود از پزشک معالج دریافت و در انتخاب شیوه نهایی درمان مشارکت نماید .

الف-۵ مددجو / بیمار حق دارد در صورت تمایل شخصی و عدم تهدید سلامتی آحاد جامعه طبق موازین قانونی رضایت شخصی خود از خاتمه درمان را اعلام و یا به دیگر مراکز درمانی مراجعه نماید .

الف-۶ مددجو / بیمار حق دارد جهت حفظ حریم شخصی خود از محرمانه ماندن محتوای پرونده پزشکی ، نتایج معاینات و مشاوره‌های بالینی جز در مواردی که براساس وظایف قانونی از گروه معالج استعلام صورت می‌گیرد اطمینان حاصل نماید.

الف-۷ مددجو / بیمار حق دارد از رازداری پزشک و دیگر اعضای تیم معالج برخوردار باشد لذا حضور بالینی افرادی که مستقیماً در روند درمان شرکت ندارند موقوف به کسب اجازه مددجو/ بیمار خواهد بود.

الف-۸ مددجو/ بیمار حق دارد از دسترسی به پزشک معالج و دیگر اعضای اصلی گروه معالج در طول مدت بستری، انتقال و پس از ترخیص اطمینان حاصل نماید.

الف-۹ مددجو/ بیمار حق دارد با کسب اطلاع کامل از نوع فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی بیمارستان که بر روند سلامتی و درمان او مؤثرند تمایل و رضایت شخصی خود به مشارکت درمانی را اعلام و یا در مراحل مختلف پژوهش از ادامه همکاری خودداری نماید.

الف-۱۰ مددجو/ بیمار حق دارد در صورت ضرورت اعزام و ادامه درمان در سایر مراکز درمانی، قبلاً از مهارت گروه معالج، میزان تجربه‌ها و پوشش بیمه‌های خدمات در مرکز درمانی مقصد مطلع گردد.